

Sygn. akt: I C 45/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 grudnia 2018r.

Sąd Rejonowy w Kętrzynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	Sędzia SR Małgorzata Kłek
Protokolant:	p.o. sekr. sąd. Żaneta Kowalska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 5 grudnia 2018 r. w K.

sprawy z powództwa (...) w W.

przeciwko S. D. (...) przy Sądzie Rejonowym w K.

o zapłatę

I. umarza postępowanie co do kwoty 277,25 zł (dwieście siedemdziesiąt siedem złotych i 25 groszy),

II. w pozostałej części powództwo oddala,

III. zasądza od powoda (...) w W. na rzecz pozwanego S. D. (...) przy Sądzie Rejonowym w K. kwotę 107 (sto siedem) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

(...)

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym w dniu 3 stycznia 2018 r. powód (...) w W. wniósł o zasądzenie od pozwanego S. D. (...) przy Sądzie Rejonowym w (...) kwoty 316,98 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 25 października 2017 r. do dnia zapłaty oraz zwrotu kosztów procesu. W uzasadnieniu pozwu wskazano, iż powód dochodzi zwrotu części renty wypłaconej za miesiąc następujący po dacie śmierci świadczeniobiorcy W. T. . Zgon nastąpił 6 stycznia 2016 r. , zaś organ rentowy wobec wcześniejszych zajęć przelał część świadczenia za luty w kwocie 316,98 zł na rachunek pozwanego (...). Pozwany jako organ egzekucyjny wielokrotnie wzywany do przedstawienia szczegółowego rozliczenia otrzymanej kwoty, odmówił podania informacji. Wezwanie do zapłaty doręczono pozwanemu w dniu 17 października 2017r. z wyznaczonym 7 dniowym terminem wykonania . Roszczenie stało się wymagalne z dniem 25 października 2017 r. i od tej daty powód żąda odsetek.

Pozwany S. D. (...) przy Sądzie Rejonowym wK. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów procesu , w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pozwany podniósł, iż dłużnik W. T. zmarł w dniu 6 stycznia 2016 r. , natomiast (...), pomimo śmierci dłużnika, nadal dokonywał potrąceń ze świadczenia rentowego dłużnika, ostatniego potrącenia dokonano w dniu 15 lutego 2016 r. Pozwany podniósł, iż przepis wskazany przez powoda jako podstawa prawna żądania – art. 405 kc dotyczy sytuacji , w której korzyść majątkowa została uzyskana bez podstawy prawnej. Natomiast w niniejszej sprawie część świadczenia

pieniężnego wypłacanego dłużnikowi W. T. przekazywana była na podstawie wydanych przeciwko dłużnikowi tytułów wykonawczych. Podstawę prawną nakazującą powodowi dokonywania potrąceń części świadczenia dłużnika stanowią przepisy art. 139 – 141 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz art. 881 – 882 kpc i art. 39 i 43 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji. Przepisy te stanowią podstawę do prowadzenia przez komornika sądowego egzekucji z wynagrodzenia (świadczeń równoważnych) dłużnika poprzez dokonanie zajęcia części wypłacanego dłużnikowi świadczenia. Pozwany podniósł, iż to na powódzie ciążył szczególnie obowiązek zweryfikowania zasadności wypłaty poszczególnych świadczeń, zaniechanie prawidłowego wykonania tego obowiązku nie może skutkować odpowiedzialnością po stronie komornika czy wierzycieli zmarłego dłużnika. Pozwany z ostrożności procesowej wskazując na treść art. 409 kc podniósł, iż środki pochodzące z przekazanej przez powoda części świadczenia zmarłego dłużnika zostały w przeważającej części wydane wierzycielom dłużnika, natomiast w zakresie pobranej przez komornika opłaty egzekucyjnej zostały spożytkowane na pokrycie kosztów działalności egzekucyjnej. W dacie wydatkowania środków objętych roszczeniem powoda, pozwany nie miał świadomości co do tego, że kiedykolwiek powód wystąpi z żądaniem zwrotu należności, które zostały przekazane w związku z prawidłowo wykonanym zajęciem świadczeń rentowych dłużnika.

Na rozprawie powód cofnął powództwo co do kwoty 277,25 zł odpowiadającej kwocie środków przekazanych przez pozwanego komornika na rzecz wierzycieli egzekwujących w sprawach Kmp (...), Km (...) i Km 946/12 wraz ze zrzeczeniem się roszczenia, dochodząc w dalszym ciągu kwoty 39,73 zł, wniósł o wzajemne zniesienie kosztów pomiędzy stronami.

Sąd ustalił co następuje :

S. D. jest (...) przy Sądzie Rejonowym w K..

W 2016 r. prowadził egzekucję przeciwko dłużnikowi W. T. w trzech sprawach:

- w sprawie Kmp (...) na rzecz wierzyciela E. T. na podstawie tytułu egzekucyjnego wyroku Sądu Rejonowego w K. z dnia 10.10.1997 r. w sprawie (...)

- w sprawie (...) na rzecz wierzyciela J. F. na podstawie tytułu egzekucyjnego wyroku Sądu Rejonowego w (...) z dnia 23.06.1999 r. w sprawie(...)

- w sprawie (...) na rzecz wierzyciela Bank (...) S.A. na podstawie tytułu egzekucyjnego nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Rejonowego Lublin – Zachód w Lublinie z dnia 07.09.2011 r. w sprawie VI Nc-e (...).

(dowód: wniosek o wszczęcie egzekucji wraz z tytułem wykonawczym k. 1- 2 akt Kmp 58/03, wniosek o wszczęcie egzekucji wraz z tytułem wykonawczym k. 1- 3 akt Km 15/00, tytuł wykonawczy k. 3 akt Km 946/12)

W sprawach tych komornik wystąpił do powoda (...) o dokonywanie potrąceń z renty lub emerytury dłużnika. W odpowiedzi na wezwanie ZUS dokonywał potrąceń ze świadczenia rentowego przyznanego W. T. na podstawie art. 139 i 140 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

(dowód : wezwanie do dokonywania potrąceń k. 58 akt Kmp (...), wezwanie do dokonywania potrąceń, informacja o stanie zaległości k. 54,120 akt Km(...), wezwanie do dokonywania potrąceń, informacja o stanie zaległości k. 16, 30 akt Km (...))

Dłużnik W. T. zmarł w dniu 6 stycznia 2016 r.

(dowód : odpis skrócony aktu zgonu k. 6)

W styczniu i lutym 2016 r. (...) w dalszym ciągu dokonywał potrąceń ze świadczenia rentowego dłużnika W. T. na poczet zajęcia w sprawach Kmp(...), Km (...), Km (...). W szczególności w dniu 15 lutego 2016 r. (...) przełał na konto

Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Kętrzynie S. D. na poczet zajęcia w sprawach Kmp(...), Km (...), Km 946/12 część świadczenia rentowego dłużnika W. T. w kwocie 316,98 zł.

(dowód : zeznania pozwanego S. D. k. 39v, bezsporne)

Kwota 316,98 zł została rozdysponowana przez komornika pomiędzy wierzycieli w sprawach (...) a w części przeznaczona na koszty i opłaty egzekucyjne.

W szczególności do sprawy Kmp (...) została przekazana kwota 131,81 zł , z czego kwota 120 zł została przekazana wierzycielowi, kwota 9,60 została zaliczona na poczet opłaty egzekucyjnej , zaś kwota 2,21 zł na poczet podatku VAT od opłaty egzekucyjnej.

Do sprawy Km (...) została przekazana kwota 92 zł , z czego kwota 73,34 zł została przekazana wierzycielowi, kwota 10,27 została zaliczona na poczet opłaty egzekucyjnej , zaś kwota 2,36 zł na poczet podatku VAT od opłaty egzekucyjnej , a kwota 6,03 zł stanowiła zwrot wydatków.

Do sprawy Km (...) została przekazana kwota 93,17 zł , z czego kwota 83,91 zł została przekazana wierzycielowi, kwota 6,72 zł została zaliczona na poczet opłaty egzekucyjnej , zaś kwota 1,54 zł na poczet podatku VAT od opłaty egzekucyjnej , a kwota 1 zł stanowiła zwrot wydatków.

(dowód : zeznania pozwanego S. D. k. 39v, karta rozliczeniowa w sprawie Kmp 58/03, karta rozliczeniowa w sprawie Km15/00, karta rozliczeniowa w sprawie Km946/12)

Pismem z dnia 29 lutego 2016 r.(...) zwrócił się do (...) przy Sądzie Rejonowym w K. S. D. o zwrot kwoty 316,98 zł przekazanej tytułem potrąceń w miesiącu lutym 2016 r. dotyczących W. T. z uwagi , że dłużnik zmarł w dniu 6 stycznia 2016 r. , a prawo do świadczenia ustało 1 lutego 2016 r.

W odpowiedzi na wezwanie komornik poinformował, iż potrącenia ze świadczenia emerytalno- rentowego wpłynęło w dniu 15 lutego 2016 r. i zostało rozksięgowane w sprawach(...) , z związku z czym nie ma możliwości zwrotu.

(dowód : pisma k. 63,64 akt Kmp(...))

(...) w okresie od kwietnia 2016 r. do października 2016 r. kilkakrotnie zwracał się do (...) przy Sądzie Rejonowym w K. S. D. o ujawnienie wysokości sum wydanych poszczególnym wierzycielom w związku z rozdysponowaniem kwoty 316,98 zł. Postanowieniem z dnia 09.11.2016 r. Komornik oddalił wniosek ZUS o udostępnienie danych dotyczących ujawnienia wysokości sum wydanych poszczególnym wierzycielom w postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym przeciwko zmarłemu W. T.. Postanowieniem z dnia 26 września 2017 r. w sprawie(...) Sąd Rejonowy wK. oddalił skargę (...) na to postanowienie.

(dowód : pisma i postanowienie z dnia 09.11.2016 k. 77- 80, 83 akt Kmp (...), postanowienie Sądu w sprawie(...) – k. 53 akt (...))

Pismem z dnia 11 października 2017 r. (...) wystosował do(...)przy Sądzie Rejonowym w (...) S. D. przedsądowe wezwanie do zapłaty kwoty 316,98 zł tytułem zwrotu nienależnego świadczenia w terminie 7 dni od doręczenia wezwania. Wezwanie doręczono komornikowi 17.10.2017 r.

(dowód : przedsądowe wezwanie do zapłaty wraz z dowodem doręczenia k. 10-11)

(...) przy Sądzie Rejonowym w K. S. D. nie dokonał zwrotu kwoty 316,98 zł na rzecz (...)

(dowód : bezsporne)

Sąd zważył ustalił co następuje :

Stan faktyczny w niniejszej sprawie nie był sporny i został ustalony na podstawie załączonych do pozwu dokumentów oraz dokumentów z akt spraw postępowań egzekucyjnych w sprawach (...) oraz akt sprawy (...) a także na podstawie zeznań pozwanego S. D.. Sąd dał wiarę zeznaniom pozwanego, albowiem były one spójne, logiczne, znajdowały oparcie w zgromadzonych w sprawie dokumentach w tym w szczególności aktach w/w postępowań egzekucyjnych.

Z zeznań pozwanego oraz akt postępowań egzekucyjnych wynikało w szczególności, iż z kwoty 316,98 zł przekazanej przez powoda (...) w dniu 15 lutego 2016 r. komornikowi na poczet zajęcia w sprawach (...) kwota 277,25 zł została przekazana wierzycielom na poczet dochodzonych przez nich należności. Powód na rozprawie cofnął pozew co do tej kwoty tj. 277,25 zł wraz ze zrzeczeniem się roszczenia. Wobec powyższego uznając w okolicznościach sprawy, iż cofnięcie pozwu nie jest sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego, nie zmierza do obejścia prawa, Sąd na podstawie art. 203 § 1 kpc umorzył postępowanie w tej części.

Spór dotyczył kwoty 39,73 zł, która po przekazaniu na konto pozwanego komornika na podstawie zajęcia świadczenia rentowego W. T. została rozdysponowana przez komornika na pokrycie opłat egzekucyjnych i wydatków w sprawach (...), a mianowicie czy kwota stanowiła korzyść majątkową uzyskaną przez komornika bez podstawy prawnej a także, czy nie wygasł obowiązek jej zwrotu.

Zgodnie z treścią art. 405 kc kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Przepis art. 409 kc przewiduje wygaśnięcie obowiązku zwrotu, stanowiąc, iż obowiązek wydania korzyści lub zwrotu jej wartości wygasa, jeżeli ten, kto korzyść uzyskał, zużył ją lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony, chyba że wyzbywając się korzyści lub zużywając ją powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu.

Przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu stosownie do treści art. 410 § 1 kc stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. Jak stanowi art. 410 § 2 kc świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

Nienależne świadczenie stanowi szczególny przypadek bezpodstawnego wzbogacenia. Jego konstrukcja prawna akcentuje jednak nie element bezpodstawności wzbogacenia, lecz wskazaną w treści art. 410 § 2 KC wadliwość lub brak podstawy prawnej świadczenia. W przypadku nienależnego świadczenia nie zachodzi więc potrzeba badania przez sąd podstawy prawnej wzbogacenia, natomiast konieczne jest stwierdzenie istnienia jednej z wymienionych w art. 410 § 2 KC wadliwość podstawy prawnej świadczenia (...) (por. wyrok SN - Izba Cywilna z dnia 11-06-2003 w sprawie V CKN 337/01)

W niniejszej sprawie podstawę prawną dokonywania potrąceń części świadczenia dłużnika W. T. przez powoda (...) stanowiły przepisy art. 139-141 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz przepisy art. 881 – 882 kpc i art. 39 i 43 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji.

W szczególności zgodnie z treścią art. 139 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ze świadczeń pieniężnych określonych w tej ustawie podlegają potrąceniu, sumy egzekwowane na mocy tytułów wykonawczych na zaspokojenie należności alimentacyjnych a także sumy egzekwowane na mocy tytułów wykonawczych na pokrycie należności innych niż świadczenia alimentacyjne.

Jak wynika z art. 101 pkt 2 w/w ustawy prawo do świadczeń ustaje ze śmiercią osoby uprawnionej. W razie śmierci emeryta lub rencisty stosownie do treści art. 136a ust. 2 w/w ustawy wstrzymanie wypłaty świadczenia następuje od miesiąca przypadającego po miesiącu, w którym zmarł emeryt lub rencista.

Odnosząc powyższe do stanu faktycznego niniejszej sprawy, stwierdzić należy, iż wobec przekazania pozwanemu komornikowi przez powoda (...) części świadczenia (kwoty 316,98 zł, w której mieści się dochodzona ostatecznie przez

powoda kwota 39,73 zł) należnego W. T. zmarłemu w dniu 6 stycznia 2016 r, w lutym 2016 r. a więc w następnym miesiącu po jego śmierci – kiedy stosownie do treści art. 136 a ust. 2 w/w ustawy następuje wstrzymanie wypłaty świadczenia , doszło do przekazania na konto pozwanego komornika świadczenia nienależnego w rozumieniu art. 410§ 2 kc. Jak już wyżej wskazano , zgodnie z treścią art. 410§ 2 kc świadczenie jest nienależne, m.in. w sytuacji jeżeli podstawa świadczenia odpadła. K. ta (zwana również *condictio ob causam finitam*) będzie miała zastosowanie także w wypadku, gdy istnieć będzie formalna, choćby materialnie błędna podstawa świadczenia.

Jednocześnie wskazać należy, iż do komornika egzekwującego świadczenie z emerytury lub renty nie mają zastosowania przepisy o obowiązku zwrotu świadczenia nienależnego w rozumieniu art. 138 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (por. wyrok SO w Szczecinie z dnia 8 stycznia 2015 r. w sprawie VI U 1521/14).

Pomimo ustalenia , iż kwota 39,73 zł przelana przez powoda na konto pozwanego komornika (przeznaczona na pokrycie opłaty egzekucyjnej i wydatków) stanowi świadczenie nienależne , aktualnie brak jest podstaw do zasądzenia tej kwoty na rzecz powoda , albowiem w ocenie Sądu obowiązek jej zwrotu wygasł. Jak już wyżej wskazano zgodnie z treścią 409 kc w zw. z art. 410§1 kc obowiązek zwrotu świadczenia nienależnego wygasa, jeżeli ten, kto korzyść uzyskał, zużył ją lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony, chyba że wyzbywając się korzyści lub zużywając ją powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu.

W niniejszej sprawie kwota 39,73 zł przelana przez powoda na konto pozwanego komornika została przekazana („zużyta”) przez pozwanego w sprawach (...) na pokrycie wydatków i opłaty egzekucyjnej , z której pokrywane są koszty działalności egzekucyjnej. Jednocześnie w dacie wydatkowania tych środków w lutym 2016 r. pozwany nie miał świadomości co do tego, że powód wystąpi z żądaniem zwrotu należności , które zostały przekazane w związku z prawidłowo dokonanym zajęciem świadczeń rentowych dłużnika W. T., w szczególności pozwany nie miał wiedzy co do śmierci dłużnika w dniu 6 stycznia 2016 r.

Wskazać też należy, iż w orzecznictwie przyjmuje się , że opłata egzekucyjna, zbliżona charakterem do opłat sądowych, jest należnością o charakterze publicznoprawnym, stanowiącą rodzaj daniny publicznej i na taki jej charakter nie ma wpływu okoliczność, że przychody z opłat egzekucyjnych przeznaczone są zgodnie z art. 35 ustawy z 29 sierpnia 1997r. o komornikach sądowych i egzekucji na pokrycie kosztów działalności (art. 30 u.k.s.e.). Opłaty pobierane przez komornika są uiszczane z tytułu prowadzenia egzekucji, a więc realizacji zadań publicznych państwa, posługującego się w tym wypadku komornikiem działającym, jako funkcjonariusz publiczny w roli organu egzekucyjnego, którego zadaniem jest wykonywanie wyroków sądowych (por. wyrok SO w Świdnicy z dnia 10 lutego 2015 r. w sprawie II Ca 1019/14). W takiej sytuacji komornik nie jest bezpodstawnie wzbogacony kosztem powoda co do kwoty, którą przeznaczył na koszty egzekucji.

Mając powyższe okoliczności na względzie Sąd powództwo co do żądania zapłaty przez pozwanego kwoty 39,73 zł oddalił jako nieuzasadnione.

O obowiązku zwrotu kosztów procesu Sąd orzekł w części umarzającej na podstawie art. 203§2 kpc , a w części , w jakiej powództwo oddalił na podstawie art. 98§1 i 3 kpc , nakładając na powoda obowiązek zwrotu na rzecz pozwanego poniesionych przez niego kosztów procesu, na które składają się koszty zastępstwa procesowego w kwocie 90 zł oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł.